VIDA LITERARIA

ALS ESCRIPTORS VALENCIANS I A LES PUBLICACIONS VALENCIANES

Recollim del darrer número de «Taula de Lletres Valencianes»:

«Plenament convençuts dels perjuins que irroga l'anarquia ortogràfica de la llengua valenciana, prenim huj la responsabilitat d'una iniciativa que pot ser utilíssima si tots aquells als quals dirigim la nostra crida responen com és degut. Eixa iniciativa va encaminada a l'establiment d'unes normes fixes que deixen fora del gust o del capricі personal les formes gràfiques del valencià, que facilliten la labor del literat, que unifiquen totes les aportacions a la nostra literatura i que donen la sensació al lector de què el valencià és una llengua ordenada, coherent i apta.

Quan hom qualta en el camp de les lletres valencianes, se n'adona en primer terme de la ilimitada varietat ortogràfica. Cada escriptor usa la llengua d'una manera diferent i inclús moltes vegades el mateix escriptor incorre en enormes contradiccions, segons el destí que dóna al seu escrit i la necessitat de fer-ho més o menys assequible al públic, mintjançant «concesions» que consisteixen en evitar les formes figurades, perquè l'ideal del públic seria que el valencià s'escriguera igual que es parla, sense les diferències convencionals que hi ha en altres llengues. Aquesta varietat podria estar presidida per l'existència de diferents criteris ortogràfics, però encara que semble rar en la majoria dels casos, no és la raó sistematitzada la que produix divergències en una materia en la qual no deuen existir, sinó el gust, l'instint, preferències inexplicables, etc.

L'estat caòtic del valencià ens ha fet perdre una gran cantitat de públic i és una dificultat insuperable per a l'escriptor. Si ací tinguerem gramàtics d'autoritat reconeguda — no ignorem alguns treballs i alguns noms—el problema fora regiat des de fa temps, amb els conseqüents beneficis per a tots. No es podria presentir el cas revoltant de que es pose en dubte l'existència literària del valencià per el fet de que no hi hagen normes precises i comunes a tots per a escriure-lo. I hem de suplir aquella falta evident, perquè la reglamentació ortogràfica del valencià és inajornable. Un dia o altre, si les corrents actuals no s'estronquen, el valencià assolirà la categoria que tots desitgem, però aleshores seria imperdonable que mantinguerem la confusió actual.

¿Com podria arribar-se a una unificació ortogràfica? Hem pensat diverses vegades sobre l'asumpte. El públic vol seguir la línia que representé el mínimin esforç, és dir, vol trobar-se amb un valencià que no siga distint al que parla i que s'escriga lo mateix que es pronuncia. L'scriptor, massa identificat amb el públic, també es produix amb idèntiques condicions. Ambdós obliden que la llengua escrita ha de ser per naturalesa distinta a la parlada, com ocorre en tots les lliteratures, fins al punt de que aquella es considera un llenguatge artificial amb relació al parlat. En castellà no es parla com escriuen quasi tots els autors i àdhuc el dialeg teatral, que ha de semblar natural, té les mateixes condicions d'artifici. En quant a la pronunciació, que és purament convencional en totes les llengues, no hi ha més que saber les equivalències. Establides aquestes, tot és reduix a... conéixer-les.

Per a arribar a la unificació ortogràfica no veiem més que un camí. No és el de les autoritats, que ja està vist que ningú reconéix, ni el de la imposició, sinó el de l'acord. El dia que tots els que escriuen valencià, amb més habitut, es posaren d'acord respecte a les normes que calia emprar en tots els casos, l'unificació ortogràfica seria un fet i la nostra llengua hauria realitzat un dels guanys més positius Es precisament aquest pensament el que ens inspira aquestes ratlles. Però els que escriuen en valencià convocats individualment donarien potser un resultat distint al que es perseguix, sense perjuí de que no es sabera prou be fins a quin límit s'hauria d'arribar en la convocatòria. Per això creiem que la idea deu realitzar-se a través de les publicacions valencianes. Afortunadament en tenim en calitat i cantitat suficients. «Butlletí de la Societat Castellonenca», «Cultura Valenciana», «L'Estel», «Acció Valenciana» i «Taula», per mig d'una representació, podrien pendre aquesta feina de redactar les normes ortogràfiques que haurien d'adoptar aquelles publicacions tots els escriptors valencians que vulguen contribuir a la prosperitat de la nostra llengua i de les nostres lletres.

Aquesta és la iniciativa que exposem a totes aquelles publicacions i als escriptors valencians. Esperem la seua resposta, pública o privada, per formalitzar la convocatòria i menpendre la obra.

L'ocasió és oportuna.

LA REDACCIÓ.»

AUTORS, LLIBRES, PROJECTES

T. G. (Tomàs Garcés?) ha recollit a les pàgines de «Mirador», unes declaracions del Pare Miquel d'Esplugues sobre la tragèdia de Verdaguer.

* * *

Diu l'Ilustre caputxí al final de les declaracions:

«Infinitament obligat al senyor Brunet, li prometo — a ell, director, i a tots els lectors del setmanari que dirigeix amb tanta competència — que no hauria pas gosat entretenir-los, o ensopir-los, amb aquestes declaracions, si no cregués que, després dels articles, elles podien contribuir poc o molt a aclarir l'ambient de glòria immortal en què és interès de tots veure progressivament nimbada la figura de Verdaguer.»

* * *

Marcel Brion signa a la pàgina de «Les Lletres», de «Mirador», un article sobre «Le soulier de satin», de Paul Claudel.

* * *

Ruiz Manent tradueix directament del noruec l'obra de Sigfrid Undset «Kristin Lavransdater», honorada amb el Premi Nobel 1928. Aquesta obra serà publicada en tres volums de la Col·lecció Els d'Ara.

* * *

Francesc Payarols treballa ara en la versió de «Jama» i «El fossar de les noies», de Kuprin.

* * *

Salvador Pevarnau ha obtingut l'Englantina als Jocs Florals de Manresa.

REVISTA DE REVISTES

«Marinada». Sota aquest títol ha aparegut a Badalona un periòdic quinzenal d'informació gràfica. Es fet amb molt de gust i les fotografies són molt clares i vistoses. Es un dels treballs excellents dels tallers gràfics Herma A. G.

* * *

El primer número està dedicat als actes més sobresortints de la Festa Major.

* * *

També publica el començament del conte de Tomàs Roig i Llop «En Janet i els altres dos», un poema de la senyoreta Concepció Casanoves, titulat «L'ombra» i anuncia que més endavant publicarà una secció dedicada a la mainada.

A la salutació que dedica a la premsa, corresponem també nosaltres afectuosament.

Un telegrama del senyor Ulloa

El senyor Lluís Ulloa, en el moment de sortir de Valladolid cap a Hamburg, on pendrà part en el Congrés americanista i hi defensarà la seva tesi de la catalanitat de Colom, ha adreçat al «Comitè de la subscripció pro estudis colombins» el següent telegrama: «Agradezco profundamente generosidad catalana a que únense hoy mejores noticias Perú, augurios triunfos Verdad y Justicia.»

NOTES POLITIQUES

El cas del Centre de Dependents

«Exmo. Sr. Presidente del Consejo de Ministros. — Madrid. — La «Cambra de Directors i Auxiliars de la Indústria Tèxtil de Sabadell», en nombre de 500 asociados, se dirige respetuosamente a V. E. en demanda se restituya al «Centre Autonomista de Dependents del Comerç i Indústria», a sus legítimos propietarios. — Presidente, Emilio Lladós.»

—

L'Associació de Comptables de Catalunya, per acord del seu Consell Directiu, ha cursat el següent telegrama:

«Excmo. Sr. Presidente del Consejo de Ministros. — Madrid. — Associació de Comptables de Catalunya ruega V. E. restablezca normalidad en «Centre Antonomista de Dependents Comerç i Indústria», de Barcelona, exonerando a quienes se abrogaron ilegalmente su gobierno al amparo de la Dictadura. — Alzina, president actual; Feliu, secretari.»

—

L'Agrupació Excursionista Catalunya, creient un deure de ciutadania l'adherir-se al clam general demanant el retorn a la normalitat al Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, ha adreçat al cap del Govern el següent telegrama:

«Excmo. Sr. Presidente Consejo Ministros.—Madrid.—«Agrupación Excursionista «Catalunya», sumandose grito justicia región ruega pronta restitución derechos Centre Autonomista Dependents Comerç Indústra, reponiendo Junta legal mismo destituida dictadura. — Emilio Jové, presidente; Amadeo Tió, secretario.»

—

El governador ha manifestat que no prohibeix les campanyes contra determinades entitats, com ho prova la que es porta a terme actualment, respecte el cas del Centre de Dependents, que apassiona bastant l'opinió.

Afegí que el que no podia consentir, i posarà les sancions que calgui, és que, amb el pretext de la campanya, es vagi a l'insult personal, ni per l'una ni per l'altra banda.

—

«Excelentísimo Sr. Presidente del Consejo de Ministros:

Montepío Dependientes Cobradores Mozos Comercio Barcelona «La Unión Comercial» integrado por mil quinientos asociados ambos sexos, adhiérese campaña favor reposición Junta directiva «Centro Autonomista Dependientes Comercio i Industria», destituída por Gobierno Dictadura.

Por acuerdo Junta gobierno: José Bella Carlines, presidente.»

—

«Senyor president Consell ministres. — Madrid.

Important grup dependents Lleyda s'adheriexen petició feta companys Barcelona reposició junta legal Centre Dependents aquella localitat. — Rosell, Vinyes, Vilanova, Castillo, Ferrer, Beltran, Garcia, Juárez, Vera, Borràs i altres.»

—

La «Joventut» de la Lliga Regionalista, de Gràcia, ha adreçat al senyor president del Consell el telegrama següent:

«Joventut Lliga Regionalista, de Gràcia, prega V. E. restabliment legalitat jurídica Centre de Dependents, avui pertorbada per arbitrarietat del passat govern dictatorial. — Josep Abadal, president; Agustí Mari, secretari.»

—

«Senyor president Consell ministres. — Madrid.

L'Associació Coral Mutualista Germanor Barcelonina, prega V. E. normalitzi situació del Centre de Dependents del Comerç i la Indústria, i reintegri els seus legítims propietaris per ésser cas de justícia.—President, Jaume Mas; secretari, Juli Balaguer.»

—

«Excm. Sr. President del Consell de ministres. — Madrid.

Grup socis i ex-socis del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria de Barcelona, a V. E. preguen es serveixi reintegrar antiga Junta govern abans Directori, per ésser de justícia. — Asenci, Andreu, Prats.»

La bandera catalana a l'Ajuntament de Ventalló

Avui i demà es celebra la festa major del poble de Ventalló.

Avui serà hissada, per primera vegada, al balcó de les Cases Consistorial, la bandera catalana, que ha estat pagada per subscripció.

El Dret Foral

El president de la Diputació de Tarragona, senyor Guasch, ha contestat la lletra rebuda del ministre de Gràcia i Justícia sobre l'oportuna publicació dels apèndixs del Dret Foral al Codi civil.

En aquesta contesta afirma la fretura d'efectuar una idea tan transcendental per tal que les institucions de Catalunya puguin aplicar-se l'administració de la Justícia, oblidades amb el motiu o amb l'excusa de la unificació del Dret espanyol, la qual cosa constitueix un greuge per la secular jurisprudència foral.

Els catalanistes de Caldetes

Ha estat circulada l'allocució següent:

«Caldetencs: Després d'uns anys d'involuntària inacció, enfortits i purificats els nostres entusiasmes a l'escola de la persecució i de l'adversitat, el Centre Català de Caldes d'Estrach obrirà les seves portes el dia 30 del corrent, a les deu de la nit, amb un acte al qual assistiran significades representacions de l'esperit català.

Durant els anys transcorreguts, naturalment, espontàniament s'és feta la selecció del poble; i a aquest poble seleccionat pel dolor ens dirigim perquè tot ell té el dret i el deure de pertànyer a la nostra institució. Tots els que han patit per Catalunya, tenen el dret de triomfar amb Catalunya.

Caldetencs: Heu's ací el nostre programa:

Tots els amants de Catalunya units espiritualment a Catalunya

Caldes d'Estrach, agost 1930. — El Consell directiu: Joaquim Soler, Marcelí Xampeny, Joan Baró, Josep Solà, Sndreu Torrents, Josep Margarit, Manuel Naval, Joan Salvà, Vicens Vila, Romà Baró, August M. Argimon.»

Una qüestió de justícia

Sota els epígrafs «Una qüestió de justícia. — El cas del Centre de Dependents», diu «Mirador»:

«Unes quantes associacions de dependents, totes elles de solvència i honorabilitat innegables, s'han dirigit al Govern fent-li observar que «en la labor de normalització i pacificació que realitza destaca, com a nota discordant, la persistència d'una situació anormal contrària a tota mena de dret i justícia. Es tracta del cas del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, agrupació de caràcter particular i voluntari, composta de deu mil associats i que, per disposició del Govern dictatorial, fou posada en novembre de 1926 a disposició dels titulats sindicats lliures, desposseint els seus legítims components de la direcció dels destins de l'entitat, en l'actiu de la qual figurava una labor meritòria en diversos ordres de la vida social i un respectable patrimoni propi constituit en vint-i-tres anys d'incessants esforços». L'exposició de la petició elevada al Poder públic subratlla que mentre l'actual Govern ha normalitzat la vida d'altres corporacions pertorbada per la intromissió de la dictadura, per una estranya excepció perdura aquesta iniquitat.

Posteriorment, un grup d'antics socis del Centre de Dependents ha facilitat a la premsa una nota en la qual es fa la història d'aquesta expoliació. El governador d'aquella vergonyosa època, el general Milans del Bosch, va clausurar el Centre i no va autoritzar mai la reunió de cap Junta general. Pel novembre de l'any 1926 va publicar-se la R. O. posant el Centre a mans dels sindicats lliures. La Junta de R. O. va convocar Junta general per al dia 15 de maig de 1927. «Aquella assemblea, com recorda encara tot Barcelona, malgrat que la censura no va permetre a la premsa dir-ne ni una sola paraula, fou dissolta a trets pels pistolers dels sindicats lliures, prèviament aportats en els punts estratègics dels locals del Centre.» En arribar aquí, el document, publicat pels diaris, conté una afirmació referent als mossos de l'esquadra infinitament més greu que la caricatura humorística referent també als mossos de l'esquadra que ha valgut a «Mirador» un procés per llei de jurisdiccions.) Per a la sessió de segona convocatòria el general Milans del Bosch va disposar que els que no assistissin a la reunió s'entendria que votaven a favor del Consell directiu. I, naturalment, amb els antecedents de la sessió de primera convocatòria, molts socis varen abstenir-se d'anar-hi i la Junta de R. O va guanyar per 3.000 vots contra 300.

Tal és la història de la desnaturalització d'una obra que era única a Barcelona que mostràvem amb orgull.

No cal ja parlar de l'actuació profundament educativa i benfactora que el Centre de Dependents ha realitzat durant la seva llarga vida, actuació que anava adquirint cada vegada major amplitud. També són sabuts de tothom els grans beneficis socials que el Centre de Dependents ha reportat a una nombrosa classe, per la dignificació de la qual ningú com el Centre no havia fet mai tant. Però el Centre, alhora que duia a terme una obra social, tenia un caràcter profundament català, i a aquesta característica, junt a la de la seva prosperitat, és deguda l'expoliació de què fou víctima.

Es un cas per l'estil del de l'Ateneu de Madrid i dels Col·legis d'advocats. Posteriorment a la R. O. posant el Centre de Dependents en altres mans, es poden haver fet a la Rambla de Santa Mònica mil combinacions per donar la impressió que els sindicats lliures són uns rellogats del Centre. Sigui com sigui, totes les reformes d'ordre estatutari i totes les decisions d'ordre econòmic que puguin existir, i els tribunals discutir, són posteriors a la R. O. expoliadora, i, fet i fet, sempre serà la caixa del Centre de Dependents la que pagarà els plats trencats.

Si el cas del Centre de Dependents és idèntic al de l'Ateneu de Madrid, als dels Col·legis d'advocats i als de tantes altres associacions que feien goig als amics de la dictadura, per què el Govern Berenguer no ha resolt aquest plet de justícia?

S'ha dit que el Govern té por que sigui pertorbat l'ordre públic, afirmació inadmissible que serviria, si fos certa, per consagrar tota mena d'injustícies i violències. Tot això no és cert, i si ho fos, ens trobaríem davant del Govern més espaordit i incapacitat del món. S'acosta molt més a la realitat la creença que el Govern vol conservar els quadros que sostenien la dictadura i que aguanten el règim, i cal reconèixer que, des d'aquest punt de vista, l'actuació del Govern Berenguer ha tingut moments genials. El Govern no vol llençar cap carta que pugui tenir alguna utilitat per als seus fins. Segurament la seva actitud davant del cas del C. de D. respon al programa governamental sobre política social. I si la passivitat del Govern no té aquest sentit, es pot assegurar que no en té cap.

I és tan greu la consolidació d'aquesta injustícia com que es pugui suposar que l'actitud del Govern en aquest cas resumeix tota la seva política social.

Tornar el Centre de Dependents als seus legítims propietaris és l'única solució pacificadora i de sentit comú que pot fer-se.

El Cas del Centre de Dependents no és un afer de tribunals: és una qüestió política, un afer de justícia governamental. La inhibició ha de prestar-se a tota mena d'interpretacions, cap de les quals no pot ésser favorable al Govern.»

Retorn de l'Infant D. Carles

L'altra nit, l'infant don Carles, amb la seva família, tornà de la seva estada per l'estranger.

Ahir estigueren a complimentar-lo el governador civil i l'alcalde.

El president de la Diputació

El senyor Maluquer tingué ahir a migdia una entrevista amb el governador.

Grup Socialista Obrer

A la barriada de Sant Martí, ha estat constituïda l'entitat d'aquest nom. Ha estat nomenat el següent Consell Directiu:

President, Emili Valero Berdejo; secretari-comptador, Vicens Valls; tresorer, Joan Montserrat; vocals, Francesc Salvador Aracil i Vicens Frias García.

Aquest Grup seguirà en tot moment les orientacions del partit Socialista obrer espanyol. Té el seu domicili al carrer de Sant Joan de Malta, 113, baixos

«La Vanguardia» bilingüe

«La Vanguardia» d'ahir omplia la seva primera plana amb cinc esqueles totes en català.

A la segona plana inseria unes altres dues esqueles, també en català.

Es a dir, totes les esqueles que publicava ahir «La Vanguardia», set eren redactades en la nostra parla.

Cal reconèixer que és un símptoma ben afalagador.

DIETARI ESCENIC

NOTICIARI

La companyia d'òpera que ha actuat fins ara al Teatre Olympia passa al Teatre del Bosch, on continuarà la seva actuació amb el mateix èxit, sens dubte, que a l'Olympia.

* * *

Ch. Silvain, degà honorari de la Comèdia Francesa, ha mort a Marsella. Tenia 79 anys. Amb ell la mort s'emporta un tros de la tradició de la casa de Molière.

* * *

Amb tot i que a la companyia de Saus de Caballé, que debutarà al Teatre Nou el pròxim 5 de setembre, figure el divo tenor Joan Rosich que tant de cartell té entre el nostre públic, l'empresa no ha descuidat els altres elements que formen la companyia i que han estat seleccionats entre els millors.

La figura principal d'un cartell, el divo que diríem, es fa avui dia obligada en tota temporada important que s'aprecii de tal, però amb tot és molt exposat comptar solament amb aquesta figura i descuidar els altres elements per la notòria diferència que, en tal cas, es nota entre aquests i aquell.

Que això no succeeixi ha estat la principalíssima preocupació d'aquesta empresa, que, sense reparar en sacrificis, ha aconseguit un conjunt de companyia exepcional, conforme poden haver comprovat els nostres lectors pels noms donats en les diverses notes.

* * *

... Darrerament han entrat a engrossir aquesta important formació el notable bariton Robert Ughetti, al baix Antoni Ripoll i el tenor còmic Miquel Arteaga, valuosos elements que proporcionaran major importància a la companyia.

* * *

La revista es presta a ésser un camp d'experiències. Per les seves varietats i mobilitat és l'únic gènere teatral que pot sortir triomfant del tan temut «Cine sonor». La constant agitació del seu programa, la fuga de noms i l'aurora de noves estrelles obliga el públic a tenir sempre fixa llur atenció al cartell de revista.

El cinema aquesta vegada ha estat base de reclam. Tots els que han vist Chevalier (ainè) en «El desfile del amor», voldrà veure Chevalier (cadet) a la revista. Chevalier (cadet) té el somriure del germà, i una cosa que el triomfador del cinema no pot comprar: la joventut.

* * *

Blanca Negri és avui l'artista predilecta del públic pel seu art originalíssim. L'empresa del Teatre Novetats ha pogut aconseguir que hi actués, encara que únicament per quatre dies, perquè el segui de contractes que té signats no li permeten fer una actuació més llarga. Malgrat que l'art de Blanca Negri omple ell tot sol el cartell, l'empresa ha rodejat la dita estrella, per a completar el programa, d'artistes tots coneguts com a notables.

Així, al costat de Blanca Negri, hi trobem Pilar Alcayre, Rosita de York, Tomasin, germans Ma-bel, etcètera, etc.

* * *

Josep Santpere acaba avui la seva actuació al Teatre Barcelona! L'hi obliguen els compromisos contrets amb diverses ciutats comarcals catalanes.

* * *

Avui, a la nit, tindrà lloc, al teatre Circ Parcelonès, un gran festival, amb motiu de la inauguració de les obres de decoració i embelliment del local. Hi prendran part quinze atraccions, entre elles Trio Monton, Stalina, Miss Mira, Carmelita Campa, Selvaggio, Isaurita España, Evangelina Moreno, Pepita Marquès, Los Ubal, Gedeon, Derby et Groma, Xalma i Odena, que cantaran el dueto d'«El desfile del amor», i la gran estrella Goyita.

Les obres de decoració i embellliment del coliseu de les varietats del carrer de Montserrat són veritablement magnífiques. El vestíbul i la façana han estat decorats i modernitzats. El «hall» del teatre ha estat també decorat amb magnificència.

Els empresaris senyors Vives i Rubio, amb la col·laboració del seu director artístic senyor Sala, es proposen fer desfilar pel dit coliseu les més importants estrelles de les varietats i les atraccions internacionals de més renom. Té ja contractats Amàlia Isaura, Luisita Esteso, Ramper i d'altres, el debut dels quals és molt pròxim.

* * *

El Teatre Apolo, completament reformat, obrirà les seves portes diumenge vinent. La reforma efectuada ha convertit la sala de l'Apolo en una de les més elegants del Paral·lel. La inauguració serà amb la companyia del mestre Josep Serrano, en la qual figura l'eminent tenor Emili Vendrell, el primer actor i director i concertador Francesc Palos, les primeres tiples cantants Cora Ragà i Empar Romo, la tiple còmica Trini Avelli, el tenor Antoni Latorre, els barítons Pau Hertogs i Joaquim Torró, el tenor còmic Eugeni Pedrà i l'actriu de caràcter Maria Zaldívar.

Diumenge, a la tarda, es representaran les obres del mestre Serrano «Los claveles» i «La Dolorosa».

NOTES DEL DIA

LLEGINT LA PREMSA

L'AUCA DELS BALADRERS

A Rovira i Virgili diu, a *La Nau*, que aquella vella auca pintoresca dels baladrers de Barcelona podria ésser augmentada d'un redoli més: el dels vociferadors de revolucions. Si el fet revolucionari fos una qüestió de gola, aquesta mena de baladrers serien uns herois. Però la feina de cridar sistemàticament, amb paraules grosses i insults barroers, no és cap feina revolucionària.

De tots els verbalismes buits, el més buit i trist és el verbalisme truculent. La revolució és d'aquelles coses a les quals pot ésser aplicada la famosa frase de Gambetta: pensar-hi sempre o no parlar-ne mai. I qui diu mai, diu ben poques vegades. Els crits i les injúries epilèptiques no són coses revolucionàries. Són escuma impura, secreció d'intoxicacions o irritacions interiors.

Els minyons i els homes madurs que amb els llavis o amb la ploma parlen a cada punt de revolució i presumen de revolucionaris contundents, fan tanta angúnia com aquells homes que proclamen, en totes les ocasions que es presenten, llur masculinitat fisiològica. Aquests presumits arriben a vells amb la gola seca i amb la fulla dels heroismes en blanc, sens dubte per manca d'ocasió.

Ja està bé que un home sigui tot això. Però encara està més bé que ho sigui sense dir-ho i sense fer-ne ostentació innecessària. La vanitat no és pas una qualitat gaire masculina.

Per aquesta valents fisiològics, el món moral no existeix, i no comprenen altre heroisme que el de la violència, ni altre coratge que el grosser esforç de la còrpora. Els més nobles exemples de civisme, els quiets sacrificis per l'ideal, l'obra silenciosa de la vida, són coses que els passen per alt, perquè ells només veuen allò que té una realitat física sorollosa o escandalosa.

Això, en el fons, és barbàrie. Ja feren bé de dir-se «jóvenes bàrbaros» aquells joves de temps enrera. La barbàrie autèntica és la negació dels valors espirituals, des del coratge d'ànima fins a la intel·ligència.

Els herois de debò són més aviat taciturns. No s'esbraven amb paraules. No es desfoguen amb gesticulacions. I no els plau presentar-se en públic com a valents, i menys que la gent els senyali pel carrer com a persones tremendes.

«La revolució—deia Pi i Margall—no vindrà a força de cridar-la, sinó de merèixer-la». Un revolucionari autèntic i humoristic deia en certa ocasió a un jove que baladrejava demanant la revolució: «I per què servireu vós, quan vingui el dia? Per cridar, com ara? Doncs, penseu que de baladrers no en necessitarem. Nosaltres som de la conspiració... del silenci!»

LLIBERTAT PROVISIONAL

Ll. Nicolau d'Olwer escriu, a *La Publicitat*, que els presos governatius que hi havia a la presó de Barcelona han estat alliberats. La lletra—afegeix—plena de raó i de sentit jurídic, que havien adreçat a la Junta del Col·legi d'Advocats, ha produït un efecte decisiu i ràpid. Encara no hi ha hagut temps a la intervenció que sollicitaven i ja no ha calgut fer-la.

Què demostra això? Que les arbitrarietats i les injustícies snecessiten l'ambient resclosit de la clandestinitat. Tretes a ple aire i a plena llum no poden subsistir. Si la premsa hagués callat, si la lletra al Col·legi d'Advocats no hagués existit o no s'hagués fet pública, aquells presos governatius—i d'altres que haurien anat a fer-los companyia—encara seguirien, i per temps, potser, tancats a la Model. Hi ha un cert decòrum—i ens cal aprofitar-lo—que impedeix de fer sota el control de l'opinió pública allò que una consciència poc escrupolosa es permetria d'amagat.

Demostra també, el fet que comentem, això altre: que si les dictadures són injustes, les mitges dictadures, altra injustes, són absurdes. Quan un vol cometre arbitrarietats, basant-se en els plens poders que ell mateix s'ha conferit, el primer que ha de fer és tancar no solament les portes sinó àdhuc totes les escletxes. I si un vol entrar amb passa ferma pel camí de la normalització, el primer que ha de fer és deixar-se de tota mena de mesures arbitràries. Ara, voler normalitzar amb procediments dictatorials és absurd i és inestable, perquè és illògic.

Cal, tanmateix, que la part anecdòtica de l'afer no ens faci ara oblidar aquella altra, substancial i permanent. Felicitem-nos de la llibertat dels detinguts, però no ens n'acontentéssim pas. Hem de treballar fins que en aquests procediments no sigui possible de reincidir-hi. Els vint-i-dos milions d'habitants que hi ha a Espanya estem avui en llibertat provisional, com diu amb frase encertada i justa la lletra dels detinguts. En llibertat provisional, perquè depèn de no res que un home vagi a parar a la presó: del malèmmer d'una autoritat, de la denúncia anònima d'un brètol o simplement de la ignorància d'un policia—recordeu el cas recent d'aquell serbi detingut uns quants dies perquè, segons un senyor inspector, Belgrad, d'on duia expedida la documentació, és la capital de Rússia. «El Sol» va parlar-ne.

Bé, doncs: és això que cal evitar. Perquè la detenció governativa és la pitjor de totes les presons: és la presó sense justícia, sense jutge, sense procés i sense advocat. El detingut governatiu entra a la presó «perquè sí», i en surt igualment «perquè sí»; és a dir, per la voluntat arbitrària i incontrolada d'un altre home, que us pot tenir tancat indefinidament, i quan us deixa sortir ni li cal dir-vos «perdoneu», àdhuc pretén que li regraciеu de no haver-vos-hi tingut més temps. No eren pas altra cosa les «lettres de cachet» de l'antic règim, arma poderosa de revenges i chantages, que van dur com a conseqüència la presa de la Bastilla.

L'esperit autocràtic és una mena d'esperit proteic: quan us penseu tenir-lo aferrat, canviant de forma se us escapa. El codi sanciona com a delicte la detenció ilegal. Us penseu tenir així la vostra llibertat assegurada? Doncs no n'hi ha res. El Govern suprimeix—«suspèn», diu l'eufemisme—les garanties, supressió que sempre és «legal» (!), i així resten «legalitzades» totes les arbitrarietats. Es possible que algú no s'adoni de com és monstruós tot això, i de com és impossible de bastir l'ordre al damunt d'aquest desordre?

UNA PUNTA DE TEDI

A *El Matí* li sembla que, tot i la mica de pugnalitat que a tots ens encomana la voga creixent de certs esports, l'opinió pública dóna alguns símptomes de lassitud davant la persistència en la nostra premsa, en la premsa que viu per Catalunya, de determinades polèmiques. Això, és clar, fora d'aquells—no en manquen pas—que s'ho miren amb morbosa o interessada complaença.

Si Catalunya no s'estengués més enllà de Barcelona, nosaltres ben segur que no ens en sabríem planyer massa, sobretot ara que les rigors estivals i l'escassedat de temes poden justificar moltes coses; a tot estirar, no ens planyeríem de la cançó, sinó en certs moments de la tonada. Però és el cas que això que a Barcelona pot resultar si fa no fa inofensiu, en transcendir a les comarques—com ja, desortadament, hem vist que hi comença a transcendir—temen que fatalment ha de produir efectes desmoralitzadors i portar molt deplorables conseqüències.

Sense desconèixer ni mancar al respecte degut a les diverses opinions que existeixen i que és lògic que existeixin, i sense el menor intent de menysvalorar qualsevol actitud honestament mantinguda, hem de constatar que el poble de Catalunya, en general, s'ha sostingut fins ara «au dessus de la mêlée». Comprenem que el mateix zel, posat al servei de la més pura catalanitat, pot empènyeyr els uns cap a determinats viaranys i fer girar els altres vers direccions oposades. Això, com a tàctica, naturalment; la finalitat suprema, però, és, en els uns i en els altres, perfectament idèntica. Però aquesta diversificació, eminentment civil, és, ara com ara, a tots els indrets de la nostra terra igualment comportable? Comprenguin, aquells que puguin i hagin de comprendre, la responsabilitat que contraurien davant el poble de Catalunya si, a causa d'haver atiat insensatament o amb inconscient descuidança aquesta diversificació més enllà dels límits on ella pot ésser bonament comportada, la representació legal de bona part de la nostra terra anés a parar a mans estranyes. Per això és que tots aquells qui, de l'un costat i de l'altr e,amb llur respectiu procediment pensen de bona fe que faran drecera, cal que tinguin cura que la passió de la lluita no els encegui; perquè amb llur encegament, Catalunya podria fer marrada. Nosaltres, com que, com a catalans, no anem contra ningú que dignament en sigui, potser estem en condició de veure la situació actual una mica clara.

---

146 EL PREU DE L'AMOR

una part del seu servell va dir, referint-se a la resta: — Estic boja. Es un deliri.

Era un fet que Lluís havia volgut que li fessin, per al seu ús, una clau nova. Però era impossible que aquesta clau pogués ésser ara al pany. Delirava. I després sentí, inequívocament, la porta de la façana oberta. Son cor saltà amb la més dolorosa violència. Estava a punt de caure damunt la catifa, però li semblava que l'aixequessin en l'aire. Quan reconegué les passes de Lluís en el corredor, les llàgrimes brollaren de sos ulls en torrent impetuós.

Capítol XVII

EN EL MONESTIR

Quan la senyora Tams va entrar la tassa de te de primera hora, aquella tarda de Dissabte Sant,, Lluís no tenia cap projecte al cap i estava carregat excessivament, fins a l'exasperació. Un quart d'hora abans havia acabat de llegir la novella que havia minvat el negre tedi de la seva avergonyida convalescència, i l'estat del seu esperit no era millorat pel fet que, segons la seva opinió, l'autor de la novella no havia sabut complir franques promeses: havia, fet i fet, abusat de la seva confiança. D'altra banda, se sentia més fort, ben apreciablement, i la seva estimació de si mateix era exaltada per la completa correcció de la seva *toilette*. Aquell matí s'havia vestit amb art i compte per primera vegada d'ençà de l'accident. Li agradava una mica de dandisme; fet un dandy, millorava; la «caiguda» d'uns pantalons sobre el genoll, la lluentor dels punys blanquíssims, descobrint-se tot just sota l'estofa nova d'una mànega ben tallada, eren fenòmens que no solament li plaïen sinó que li donaven confiança. I aquell era l'únic punt radiant del seu univers quan la senyora Tams va entrar. Va ésser bastant sec amb la senyora Tams, perquè havia trigat dos minuts; per espai de dos minuts interminables ell havia conreat el ressentiment d'un home negligit i oblidat de tots aquells que tenien per missió a la vida de socorre'l, complaure'l i amorosir-lo.

La senyora Tams va comprendre el seu tarannà amb pre-